

1937. évi XIX. törvénycikk

a kormányzói jogkör kiterjesztéséről és a kormányzóválasztásról¹

I. A kormányzói jogkör kiterjesztése

1. § Az országgyűlés által alkotott törvényt a kormányzó kihirdetési záradékkal és aláírásával hozzáérkezésétől számított hat hónapon belül látja el.

A kormányzó a kihirdetés elrendelése előtt - indokainak közlésével - a törvényt újabb megfontolás végett visszaküldheti az országgyűlésnek. Ha az így visszaküldött törvényt az országgyűlés változatlanul fenntartja vagy a kormányzó által kívánt módosításokat csak részben fogadja el, a kormányzó a törvényt hozzáérkezésétől számított hat hónapon belül újabb megfontolás végett az imént meghatározott módon még egyszer visszaküldheti az országgyűlésnek. Ha az országgyűlés a másodszor is visszaküldött törvényt változatlanul fenntartja, vagy a kormányzó által kívánt módosításokat csak részben fogadja el, a kormányzó a törvényt hozzáérkezésétől számított tizenöt nap alatt kihirdetni köteles.

Ha az országgyűlés által alkotott törvény kihirdetésének elrendelésére az előbbi két bekezdésben megszabott határidő alatt a kormányzó az országgyűlést feloszlatta, vagy ha ez alatt a határidő alatt az országgyűlésnek a törvényben megállapított tartama letelt, a kormányzó a már visszaküldött törvényt sem kihirdetni, sem újabb megfontolás végett az újonnan összehívott országgyűlésnek megküldeni nem köteles; ha azonban az új országgyűlés a ki nem hirdetett törvénnyel azonos törvényt hoz, a kormányzó erre a törvényre nézve a visszaküldés jogával nem élhet s a törvényt hozzáérkezésétől számított tizenöt nap alatt kihirdetni köteles.

Az 1920:I. tc. 13. §-a második bekezdésének ezzel ellenkező rendelkezései, továbbá az 1926:XXII. tc. 47. §-ának második bekezdése és az 1933:XXIII. tc. 1. §-ának második bekezdése hatályukat veszítik.

2. § A kormányzó három nagykorú magyar állampolgárt a kormányzói tisztre utódjaként ajánlhat s ajánlását tisztének tartama alatt bármikor módosíthatja vagy visszavonhatja.

Ajánlását a kormányzó írásban, sajátkezű aláírásával és pecsétjével ellátva három teljesen egyező példányban állítja ki s borítékba zárja vagy lezárja.

Az ajánlás mindegyik példányát külön-külön tartalmazó zárt borítékra, vagy a lezárt ajánlási nyilatkozat külső lapjára a következő záradékot kell rávezetni: „A benti irat tartalmazza ajánlásomat a kormányzói tisztre.” Ezt a záradékot a kormányzó keltezéssel, aláírásával és pecsétjével ellátja és a miniszterelnök aláírja.

A borítékba zárt, illetőleg a lezárt ajánlási nyilatkozat átvétele végett a kir. Kúria elnökének, a két koronaőrnek s a miniszterelnöknek együttesen meg kell jelenniök a kormányzó előtt.

A kormányzó a borítékba zárt, illetőleg a lezárt ajánlási nyilatkozat egy-egy példányát biztos helyen külön-külön leendő megőrzés végett a miniszterelnök jelenlétében személyesen adja át a kir. Kúria elnökének és a két koronaőrnek. A kir. Kúria elnöke és a két koronaőr az átvett ajánlási nyilatkozatot tartalmazó három zárt borítékot, illetőleg a lezárt ajánlási nyilatkozatok külső lapját az átvételkor saját aláírásukkal és pecsétjükkel látják el és eljárásukról jegyzőkönyvet készítenek.

¹ Kihirdetve: 1937. VII. 28.

Ha a kir. Kúria elnöki széke üres vagy a kir. Kúria elnöke elháríthatatlan akadály miatt nem jelenhetik meg a kormányzó előtt, helyette a kir. Kúria másodelnöke jár el. Ha az egyik koronaőr széke üres vagy az egyik koronaőr nem jelenhetik meg elháríthatatlan akadály miatt a kormányzó előtt, az ajánlást a megjelent koronaőr két példányban veszi át és látja el aláírásával, valamint pecsétjével.

Az ajánlás miniszteri ellenjegyzéshez nincs kötve; érvénytelen azonban az ajánlás, ha háromnál több vagy háromnál kevesebb személyre szól, úgy szintén akkor is, ha kiállítása vagy átadása tekintetében a jelen §-ban foglalt rendelkezéseket nem tartották meg.

A jelen §-nak az ajánlásra vonatkozó rendelkezéseit az ajánlás módosítására és visszavonására is alkalmazni kell.

II. A kormányzói tiszt megüresedése és új kormányzó választása

3. § A kormányzói tiszt megüresedése esetében arra az időre, amíg az új kormányzó az esküt le nem teszi, országtanács alakul, amelynek tagjai sorában a m. kir. miniszterelnökön és az országgyűlés két házának elnökén felül Magyarország hercegprímása, a m. kir. Kúria elnöke, a m. kir. közigazgatási bíróság elnöke és a m. kir. honvédség főparancsnoka foglalnak helyet. Ha a hercegprímási szék betöltetlen, a hercegprímás helyét a tanácsban a latin szertartású római katolikus egyháznak más egyháznagya tölti be abban a sorrendben, amelyben az egyháznagyokat az 1926:XXII. tc. 4. §-ának b) pontja felsorolja. Ha a m. kir. Kúria elnöki széke üres, a kir. Kúria elnökének helyét a tanácsban a kir. Kúria másodelnöke, ha pedig a m. kir. közigazgatási bíróság elnöki széke üres, a m. kir. közigazgatási bíróság elnökének helyét ennek a bíróságnak másodelnöke tölti be. Ha a m. kir. honvédség főparancsnoki állása nincs betöltve, a főparancsnok helyét a tanácsban szolgálati helyettese tölti be.

Az országtanács a kormányzói tiszt megüresedése után azonnal megkezdi működését. Üléseinek összehívásáról az országgyűlés két házának elnökei gondoskodnak s az üléseken felváltva ők elnökölnek; ha az országgyűlés valamelyik házának elnöki széke üres, az elnök helyét az illető háznak választásra idősebb alelnöke tölti be. A határozatot az az elnök írja alá, aki a határozathozatalnál elnökölt.

4. § A kormányzói tiszt megüresedése esetén, amíg az új kormányzó az esküt le nem tette (1920:I. tc. 18. §), az 1926:XXII. tc. 48. §-ának első bekezdésében meghatározott jogkört az országtanács látja el. Az országgyűlés feloszlásának, elnapolásának és berekesztésének joga az országtanácsot nem illeti meg; az országtanács sem a minisztériumot, sem annak bármelyik tagját állásától nem mentheti fel.

Az országtanács hirdeti ki a kormányzó megválasztásáról és eskütételéről szóló törvényt. Más törvényt az országtanács csak akkor hirdet ki, ha a törvényt az országgyűlés már a kormányzói tiszt megüresedése előtt elfogadta és a kihirdetés elhalasztása a nemzet életbevágó érdekeinek veszélyeztetésével járna.

Az országtanács bármelyik rendelkezése csak akkor érvényes, ha az illetékes miniszter ellenjegyzí.

Az országtanács gondoskodik arról, hogy a kormányzó megválasztása iránt szükséges intézkedések haladéktalanul megtéessenek és pedig akként, hogy a kormányzóválasztó együttes ülés legkésőbb a kormányzói tiszt megüresedésétől számított nyolcadik napon összeüljön.

Ha a kormányzói tiszt olyan időben üresedik meg, amikor az országgyűlés akár tartamának lejártá, akár feloszlata következtében nincs együtt és az új országgyűlési képviselők választása a megüresedéstől számított nyolc nap alatt befejeződik, a kormányzóválasztó együttes ülés összehívására megállapított nyolc napot a képviselőválasztások befejezésétől (1925:XXVI. tc. 51. §) kell számítani és a jogszabályokban meghatározott határidőkre tekintet nélkül minden intézkedést meg lehet tenni avégett, hogy az új országgyűlés idejében megalakulhasson és ennek következtében a kormányzóválasztó együttes ülés az új országgyűlési képviselőválasztások befejezésétől számított nyolc nap alatt összeülhessen. Ha azonban az új országgyűlés kormányzóválasztó együttes ülésre ez alatt az idő alatt nem ülhet össze, a kormányzóválasztó együttes ülésre az egyébként feloszlott országgyűlést kell összehívni. Ilyen esetben a jelen törvény értelmében az országgyűlés két házának elnökére háruló feladatokat a feloszlott országgyűlés elnökei látják el. Az így újra összehívott országgyűlés választja meg a kormányzót, ennek színe előtt teszi le az új kormányzó az esküt, ez iktatja be tisztébe az új kormányzót és ez iktatja törvénybe a kormányzó megválasztását és eskütételét.

5. § Az országgyűlés az 1926:XXII. tc. 48. §-ának első bekezdése értelmében megtartandó együttes ülésén a kormányzót a nagykorú magyar állampolgárok közül az alábbi rendelkezések szerint választja meg.

Ha az együttes ülés megnyitásakor nincs jelen mind a felsőház, mind a képviselőház tagjainak legalább háromötöd része, a kormányzóválasztásnak a következő bekezdések szerint való megkezdését a következő napnak ugyanarra az órájára kell halasztani, amelyre az együttes ülés összehíva volt.

Az együttes ülés tagjai - kivéve az országtanács és a minisztérium tagjait - az ülés tartama alatt az országház épületét nem hagyhatják el. Az együttes ülésre egyébként - amennyiben a jelen törvény másként nem rendelkezik - a házszabályok rendelkezései megfelelően irányadók azzal az eltéréssel, hogy az elhalasztott együttes ülés határozatképességéhez mind a felsőház, mind a képviselőház részéről legalább száz-száz tag jelenléte szükséges.

Ha a kormányzó utódajánlási jogával élt s az ülés megkezdése az előző bekezdés szerint nem ütközik akadályba, az együttes ülés elnöke mindenekelőtt a kormányzó ajánlási nyilatkozatát felbontja és felolvastatja s ennek megtörténte után az együttes ülés titkosan szavaz abban a kérdésben, hogy kíván-e a kormányzó ajánlottain kívül mást is jelölni a kormányzói állásra. Ha az együttes ülés nem kíván mást is jelölni, a jelen § ötödik bekezdésének rendelkezései szerint az utódajánlási nyilatkozatban jelöltek közül választja meg a kormányzót.

Ha a kormányzó utódajánlási jogával nem élt, vagy ha élt ezzel a jogával, de az országgyűlés is kíván jelölési jogával élni, az együttes ülés a jelölés tárgyában titkos szavazással határoz; ennél a szavazásnál mindenki egy jelöltre adja le szavazatát. Ha háromnál több személyre esett szavazat, az országgyűlés jelöltjének csak azt a három személyt kell tekinteni, akire a legtöbb szavazat esett. Ezek közül is kiesik a jelöltségből az, aki nem kapott a jelölésnél legalább ötven szavazatot. Ha egyetlen jelölt sem kapott legalább ötven szavazatot a jelölésnél, a szavazást addig kell megismételni, míg legalább egy jelölt legalább ötven szavazatot nem kap. Azok között, akik egyenlő számú szavazatot nyertek, sorshúzás állapítja meg azt, hogy kit kell az országgyűlés jelöltjének tekinteni.

Az együttes ülés az előbbi két bekezdés szerint jelöltek sorából titkos szavazással a következő módon választja meg a kormányzót: Az országgyűlési tagok igennel és nemmel szavaznak. E végett mindenik országgyűlési tag annyi szavazólapot kap, ahány jelölt van. A szavazólapok közül egy szól igenre, a többi nemre. Mindegyik jelölt részére külön urnát kell felállítani s mindegyik jelöltre egyidejűleg külön-külön kell szavazni az „igen”, illetőleg „nem” megjelölésű szavazólapoknak a megfelelő urnába bedobása útján.

Ha az első szavazásnál egyik jelölt sem kapott általános többséget, a két legtöbb „igen” szavazatot nyert jelöltre az előző bekezdésben meghatározott módon új szavazást kell tartani.

III. Vegyes és hatálybaléptető rendelkezések

6. § A magyar király főkegyúri jogát nem érinti az a körülmény, hogy a kormányzó az 1920:I. tc. 13. §-a értelmében a főkegyúri jogot nem gyakorolja.

7. § A kormányzót az országgyűlés nem vonhatja felelősségre. Az 1920:I. tc. 14. §-ának második bekezdése és az 1926:XXII. tc. 48. §-ának második bekezdése hatályát veszti.

8. § A jelen törvény kihirdetésének napján lép hatályba.

TARTALOMJEGYZÉK

1937. évi XIX. törvénycikk	1
a kormányzói jogkör kiterjesztéséről és a kormányzóválasztásról	1
I. A kormányzói jogkör kiterjesztése	1
II. A kormányzói tiszt megüresedése és új kormányzó választása	2
III. Vegyes és hatálybaléptető rendelkezések	4